

מבט לטרור: חזבאללה, לבנון וסוריה 28 ביולי – 3 באוגוסט 2023

עיקרים

◀ על רקע המתיחות בין ישראל ללבנון, חתכו לבנוניים רעולי פנים את גדר הביטחון סמוך לכפר ע'ג'ר, הניפו דגל חזבאללה וקראו קריאות לעבר ישראל. חסן נצראללה, מזכ"ל חזבאללה, ציין באחד מנאומיו השבוע, שישראל עדיין מחזיקה בשטחים שהם חלק מלבנון וחודרת למרחב האווירי שלה. הוא הזהיר את ישראל מ"מעשה איוולת", כהגדרתו. עוד ציין, כי הארגון משמר את כושר ההרתעה שלו נגד ישראל. נעים קאסם, סגן מזכ"ל חזבאללה, אמר כי הארגון נמצא במוכנות גבוהה ומפתח את יכולותיו, וכי התרגיל הצבאי האחרון שערך חזבאללה נועד להוכיח זאת.

◀ ב-29 ביולי 2023 פרצו תקריות אלימות וחילופי אש במחנה הפליטים עין אלחלוה, סמוך לצידון על רקע ניסיון התנקשות בפעיל אחד הפלגים הסלפים במחנה. עד כה דווח על למעלה מעשרה הרוגים, ביניהם פעיל פתח בכיר, ויותר משישים פצועים, ביניהם גם חיילים מצבא לבנון. דווח על ניסיונות להביא להרגעת המצב ולהשגת הפסקת אש, בהתערבות בכירי ממשל לבנוניים ובכירים פלסטינים. אולם, נכון ל-3 באוגוסט 2023, חילופי האש במחנה הפליטים נמשכים. מעבר לסכסוך הפלסטיני הפנימי, האירועים במחנה הפליטים עין אלחלוה הציפו מחדש את בעיית אחזקת הנשק הבלתי חוקי בלבנון.

◀ וסים מנצורי מונה לשמש כנגיד הבנק המרכזי של לבנון.

◀ נמשכות ההכנות לקראת תחילת הקידוחים בשדה הגז בסמוך לחופי לבנון.

חזבאללה ולבנון

מתיחות בין ישראל וחזבאללה

◀ השבוע נמשכו התקריות על גבול לבנון ישראל. ב-30 ביולי 2023, הגיעו מספר לבנונים רעולי פנים סמוך לגדר הגבול עם ישראל באזור כפר ע'ג'ר. הם חתכו גדר שהוקמה על ידי כוח יוניפי"ל, ולראשונה מאז שנת 2006 הם נכנסו לכביש, הניפו דגלי חזבאללה וקראו קריאות לעבר ישראל. יצוין כי קטע הכביש המוקף גדר נמצא בשטח לבנון. חיילי יוניפי"ל ניסו להרחיק את רעולי הפנים אולם, ללא הצלחה (תקשורת ישראלית, 30 ביולי 2023).

◀ **על שעיב, כתב רשת אלמנאר המזוהה עם חזבאללה**, דיווח שמספר לבנוניים חתכו את הגדר, במחאה על "כיבוש" כפר ע'ג'ר ועל סגירת כביש המחבר בין אלזאני לאלעבאסיה על ידי יוניפי"ל, ולראשונה מאז שנת 2006 עלו על הכביש (חשבון הטוויטר של עלי שעיב, 30 ביולי 2023).

רעולי הפנים סמוך לכפר ע'ג'ר (חשבון טוויטר @fady_jouni 30 ביולי 2023)

◀ גלעד ארדן, שגריר ישראל באו"ם הגיש ב-1 באוגוסט 2023 תלונה רשמית למועצת הביטחון של האו"ם נגד לבנון ודרש להטיל על ממשלת לבנון ועל כוח יוניפי"ל באזור לפעול באופן מיידי כדי למנוע את המשך בניית התשתית הצבאית של חזבאללה לאורך הגבול בין ישראל ללבנון, הסותרות את החלטה 1701 של מועצת הביטחון של האו"ם.¹ (תקשורת ישראלית, 1 באוגוסט 2023).

◀ ב-2 באוגוסט 2023 ערכו הרמטכ"ל רב אלוף הרצי הלוי, ויצחק הרצוג, נשיא המדינה, סיור בגבול ישראל-לבנון. כלי תקשורת לבנוניים דיווחו על הסיור ועל המסר שהעביר הנשיא במהלכו ללבנוניים. כמו כן פרסמו תמונות של הנשיא צופה במשקפת לעבר הצד הלבנוני של הגבול (רשת MTV, 2 באוגוסט 2023).

◀ **חסן נצראללה, מזכ"ל חזבאללה**, התייחס בשבוע האחרון לסוגיית הגבול ולמתיחות עם ישראל בסדרה של נאומים, שנשא לרגל העאושורא' (יום האבל באסלאם השיעי על מותו של האמאם חסין בן עלי), שנשא בעיקר אופי דתי. להלן עיקרי הדברים:

◆ ישראל מדברת ברוב חוצפתה, על פרובוקציות מצד חזבאללה באזור הגבול. אולם היא זו שמתגרה, היא זו שחוזרת לשטח לבנון ומפרה את הגבולות ואת המרחב האווירי (הלבנוני), היא זו שכובשת את מחדש את האדמות הלבנוניות וממשיכה את כיבוש האדמות מהעבר (אלעהד, 29 ביולי 2023).

◆ מזהיר את ישראל מכל מעשה "טיפשות". שכן, חזבאללה לא יקל ראש, לא יתנער ולו לרגע מלמלא את אחריותו, לא בהגנה, לא בהרתעה, לא בשחרור, והוא לא ישפיל את ראשו אל מול ישראל "המובסת והלא יציבה". חזבאללה יהיה מוכן לכל אופציה, ולהתמודדות עם כל טעות או "טיפשות" של ישראל (אלעהד, 29 ביולי 2023).

◀ **נעים קאסם, סגן מזכ"ל חזבאללה**, אמר בנאום שנשא, כי הארגון הוא חלק בלתי נפרד מהמאבק לשחרור אדמות לבנון, כל עוד ישראל כובשת אותן. לדבריו, נמצא הארגון במוכנות גבוהה ומפתח את יכולותיו, הוא גם ציין שמטרת התרגיל הצבאי האחרון שערך חזבאללה הייתה להוכיח זאת (תסנים, 29 ביולי 2023).

¹ החלטה 1701 התקבלה בשנת 2006 בסוף מלחמת לבנון השנייה, וקראה להפסקת אש בין ישראל לחזבאללה, תוך פריסת כוח או"ם חמוש וצבא לבנון בדרום לבנון, על מנת למנוע מארגון חזבאללה להמשיך לפעול בדרום לבנון.

◀ בניסיון להפחית את המתחות בין ישראל לחזבאללה, מתכוון יוניפי"ל לכנס פגישה משולשת בין נציגי צה"ל, צבא לבנון ויוניפי"ל במחצית חודש אוגוסט 2023. יצוין, כי לפני שבועיים בוטלה הפגישה התקופתית בעקבות הודעת ישראל שלא תשלח את נציגיה בשל ההתפתחויות בגבול ישראל לבנון (כאן רשת ב, 2 באוגוסט 2023).

◀ ישראל מצידה איימה שלא יעמידו אותה במבחן. פרשנים המזוהים עם סוריה וחזבאללה התייחסו בספקנות לאיומי של ישראל כלפי חזבאללה:

◆ **רפעת אבראהים אלבדוי**, כתב ביומון הסורי אלוטן, כי הצהרות ישראל מכוונות כלפי פנים, לציבור הישראלי, כדי להוכיח לציבור הישראלי שהיא יכולת לפעול נגד חזבאללה. לדעתו, אלה דיבורים בעלמא והם נועדו למנוע מלחמה העלולה לחסל את ישראל ("היישות הציונית"). לטענתו, לאור כישלון ממשלת ישראל להרגיע את המחאה הפנימית, לא נותרה לה ברירה אלא להפנות איומים כלפי חזבאללה במטרה למנוע את התפוררות ישראל מפנים. אלבדאוי הוסיף, כי לדעתו, צה"ל, הנתפס כצבא לא מנוצח, לא יהיה מסוגל ליזום מלחמה מול חזבאללה מכיוון שהוא יובס על ידי הארגון. בסיום דבריו קבע כי "בין השנים 2000 ל-2023 חל כרסום בכוחה של ישראל, והיום היא מאיימת בניסיון לעכב את היעלמותה" (אלוטן, 1 באוגוסט 2023).

◆ **יחיא דבוק**, כתב היומון הלבנוני אלאח'באר, המזוהה עם חזבאללה, ציין שאיומי ישראל לא יתורגמו למעשים, היות וממשלת ישראל והממסד הביטחוני שלה מנסים להרגיע את המחאה הפנימית בישראל באמצעות הפניית תשומת הלב ל"עניינים אחרים" המאחדים את הישראלים. לדבריו, איומי ישראל אומנם נועדו להזהיר את חזבאללה מהפרת "כללי המשחק" לאורך הגבול בין ישראל ללבנון ולהוכיח שישראל מוכנה למלחמה, אך להערכתו זו היא הצהרת כוונות בלבד "שניתן לסגת ממנה אם המצב בשטח יחמיר על ידי ישראל או על ידי חזבאללה" (אלאח'באר, 31 ביולי 2023).

לבנון פנים

עימותים במחנה הפליטים עין אלחלוה

◀ תקריות אלימות וחילופי אש מתנהלים מאז 29 ביולי 2023 במחנה הפליטים עין אלחלוה השוכן בפרברי צידון בדרום לבנון. הרקע לאירועים הוא ניסיון התנקשות, שביצעו פעילי פתח, בפעיל בכיר של עצבת אלנצאר, ארגון פלסטיני בעל אידאולוגיה סלפית (אסלאמיסטית). ניסיון ההתנקשות הוביל לעימותים בין חמושים המשתייכים לעצבת אלנצאר לבין פעילי פתח. ב-30 ביולי 2023 נהרגו ממארב אבו **אשרף אלערמושי**, בכיר פתח, **מפקד מנגנון הביטחון הלאומי במחנה הפליטים** וכמה מאנשיו.² עד כה דווח על למעלה מעשרה הרוגים ועל יותר משישים פצועים (אלנשרה, 2 באוגוסט 2023). בין הרוגים כמו כן דווח שאזרחים רבים נמלטו מהמחנה.

² יצוין שאשרף אלערמושי הוא הפונקציה הביטחונית הבכירה ביותר במחנה הפליטים של פתח והוא נושא בדרגת עמיד (המקבילה לתא"ל).

◀ כוחות צבא לבנון כיתרו את מחנה הפליטים כדי למנוע כניסת חמושים נוספים אליו אך הם נמנעו מלהיכנס לתוכו. **נג'יב מקאתי, ראש ממשלת המעבר**, גינה את האירועים וקרא לצדדים להישמע להוראות מנגנוני הביטחון. **לשכת אבו מאזן** גינתה את מותו של פעיל פתח (אלנשרה, 30 ביולי 2023).

◀ צבא לבנון פרסם הודעה רשמית בה מסר, כי בעימותים נפצעו כמה חיילים מנפילת פגז מרגמה בבסיס צבאי סמוך לעין אלחלוה וכי מספר נקודות תצפית של צבא לבנון נפגעו. בצבא לבנון הזהירו מפני סיכון אנשיהם. הם איימו כי אם האירוע יקרה שנית הם ישיבו באש לעבר מקורות הירי (חשבון הטוויטר של צבא לבנון, 30 ביולי 2023).

חילופי אש במחנה הפליטים עין אלחלוה (ג'נוביה, 31 ביולי 2023) פעיל חמוש במטול אר. פי. ג'י במחנה הפליטים עין אלחלוה (סיריאקפרס, 1 באוגוסט 2023)

אבו אשרף אלערמושי (סמאניוז, 30 ביולי 2023)

◀ במהלך האירועים היו מספר ניסיונות להביא להפסקת אש. במסגרת זאת התקיימה פגישה משותפת של ועד הפעילות הפלסטיני המשותף ונציגי המפלגות הלבנוניות ביניהם נציגי חזבאללה ואמל (אלנשרה, 2 באוגוסט 2023). כמו כן נערכה פגישה בין ז'וזף עון, מפקד צבא לבנון לבין אשרף דבור, השגריר הפלסטיני בלבנון (חשבון הטוויטר של צבא לבנון, 2 באוגוסט 2023). במסגרת הניסיונות להשגת הפסקת אש סוכם גם על הקמת ועדת חקירה פלסטינית שתחקור את נסיבות הריגתו של אלערמושי (אלנשרה, 30 ביולי 2023).

◀ **אסמאעיל הניה, ראש הלשכה המדינית של חמאס**, שוחח בטלפון עם נבי ברי יושב ראש הפרלמנט הלבנוני. הוא ביקש מברי להתערב באופן פעיל כדי לעצור את העימותים ולהחזיר את המצב לקדמותו.

במקביל שלח הניה אגרת לחסן נצראללה בה ביקש ממנו להשקיע מאמצים רבים יותר כדי להרגיע את הרוחות במחנה הפליטים (חשבון הטוויטר של חמאס, 3 באוגוסט 2023).

◀ גורמים פלסטינים ולבנויים התייחסו לאירועים בעין אלחלוה, וחלקם אף קשרו את ישראל לנושא. להלן עיקרי התגובות:

◆ **חסן נצראללה, מזכ"ל חזבאללה**, קרא להפסקת ההרג בעין אלחלוה, גינה את חילופי האש בציינו כי מה שמתרחש הוא "כואב ועצוב" (אלנהאר, 1 באוגוסט 2023). נצראללה קרא להפסיק את הלחימה בכל דרך אפשרית שכן יש לה השפעות שליליות על הפלסטינים כמו גם על דרום לבנון (ערוץ הטלגרם של ההסברה הצבאית של חזבאללה, 1 באוגוסט, 2023).

◆ **ג'האד טה, דובר חמאס בלבנון**, טען שישראל ("האויב הציוני") היא הראשונה שמפיקה תועלת מהעימותים בציינו שחמאס משקיעה מאמצים רבים כדי להרגיע את הרוחות. הוא גם ניצל את האירועים כדי לציין שהם יפעלו יחד עם גורמים נוספים כדי לשמר את מחנות הפליטים הפלסטינים כך שיישאר "עצם בגרונם של ארה"ב וישראל" (אלאקצא, 31 ביולי 2023).

◆ **נג'יב מיקאתי, ראש ממשלת המעבר בלבנון**, טען כי עיתוי העימותים, על רקע המצב האזורי והבינלאומי הנוכחי הוא "חשוד" ולדעתו גורמים חיצוניים משתמשים בלבנון כזירה לחיסול חשבונות (אלנשרה, 30 ביולי 2023).

◀ בכלי תקשורת הערביים הועלו מספר השערות והערכות בנוגע לנסיבות האירועים:

◆ **העיתון הבריטי אינדפנדנט בערבית** (שפרסם תחקיר אודות האירועים), טען כי במחנה עין אלחלוה שורר מתח בין פלגים פלסטינים שונים הפועלים בו, שגרמו בעבר למעשי הרג ולתקריות בין הצדדים. לדברי העיתון, משקף והסכסוך במחנה הפליטים את הסכסוך ברצועת עזה ואת המתחים הקיימים בין תנועת חמאס לפתח (אינדפנדנט ערביה, 31 ביולי 2023).

◆ **ביומן אלאח'באר** המזוהה עם חזבאללה, תהו אם האירועים בעין אלחלוה הם תוצאה של ביקור **מאג'ד פרג', ראש מנגנון המודיעין הכללי ברשות הפלסטינית** בלבנון בשבוע שקדם לאירועים.³ בין היתר נטען, כי פרג' הביע עניין בכך שפתח ימלא תפקיד בריסון הארגונים הפלסטיניים השונים, הפועלים בדרום לבנון, שפעיליהם שיגרו רקטות לעבר ישראל בחודשים האחרונים (אלאח'באר, 31 ביולי 2023).

³ "מקור פלסטיני רשמי" הכחיש את הדיווחים אודות הביקור והקשר שלו לעימותים לדבריו הדיווחים באמצעי התקשורת הלבנוניים הם מפוברקים, אין להם קשר לאמת הם נועדו ליצור מחלוקות בין הפלסטינים. לדבריו, הביקור היה בהזמנת הממסד הביטחוני הלבנוני הרשמי (ופא, 31 ביולי 2023). אתר אלרסאלה, המזוהה עם חמאס, טען שמטרת ביקור מאג'ד פרג' הייתה לשים קץ להתחזקות חמאס במחנות הפליטים, לפרק את המחנות מנשקם ולהדק את השליטה כדי להבטיח שלא יועברו אמצעי לחימה לרבות רקטות לשטחי יהודה ושומרון (אלרסאלה נט, 31 ביולי 2023).

מימין: מחנה עין אלחלוה (חשבון הטוויטר של אחמד רחמה, 1 באוגוסט 2023). משמאל: "מי יעשה את המהלך המכריע?" (חשבון הטוויטר של עמעד חג'ג', 2 באוגוסט 2023)

בעיית הנשק הבלתי חוקי בלבנון

◀ האירועים בעין אלחלוה העלו לדיון ציבורי את בעיית הנשק הבלתי חוקי בלבנון. סוגיית זו אינה חדשה בלבנון. באוקטובר 2022 שידר ערוץ סקייניוז בערבית תחקיר בו הצביע על התופעה הנפוצה בכל הערים ובכל המחוזות בלבנון. על פי התחקיר, חלק מהסיבות לתופעה היא הקלות בה יכולים בני נוער להשיג אמצעי לחימה. על פי התחקיר, כל הנשק הבלתי חוקי מגיע ללבנון באמצעות הברחות מחו"ל (סקייניוז בערבית, 12 באוקטובר 2022).

◀ אתר החדשות MTV קבע שאי אפשר עוד להתעלם מתופעת הנשק הפלסטיני הבלתי חוקי. האתר גם קבל על חוסר האונים של המדינה ועל אי יכולתה להיכנס למחנה הפליטים כדי לשים קץ לחילופי אש (MTV, 31 ביולי 2023).

◀ לדברי **וצ'אח אלצאדק, ציר הפרלמנט, לבנון הפכה לבת ערוכה של הנשק הבלתי חוקי ללא קשר אם זהו נשק לבנוני או פלסטיני**. הוא אף מתח ביקורת על חזבאללה אשר עושה שימוש תדיר באמתלת "ההתנגדות" כדי שלא להתפרק מנשקו. לדברי אלצאדק יש צורך בהתנגדות כאשר המדינה אינה קיימת והיא לא נועדה כדי להפיל אותה (חשבון טוויטר @WaddahSadek, 30 ביולי 2023).

◀ **סאמי אלג'מייל, ראש מפלגת הפלנגות הנוצרית**, ציין כי חזבאללה אחראי ישיר לבעיית הנשק הבלתי חוקי ברחבי לבנון ובכלל זה במחנות הפליטים הפלסטיניים מכיוון שהוא מונע מהמדינה מלהחיל את ריבונותה על כל שטחה ולהפקיע נשק בלתי חוקי. זאת ועוד, חזבאללה לוקח צד בעימות הפנים פלסטיני כאשר הוא תומך בפלגים מסוימים ומתאם איתם (אקוונט, 1 באוגוסט, 2023).

משבר הנשיאות בלבנון

◀ משבר הנשיאות נמשך וטרם נבחר נשיא ללבנון. **חסן נצראללה**, התייחס בעקיפין לנושא המשבר הפוליטי בלבנון באחד הנאומים שנשא השבוע וטען, כי בניגוד לפוליטיקאים אחרים, חזבאללה לא מחפש משרות פוליטיות וכי שיתוף הארגון בשלטון צריך להיות אמצעי כדי לשרת את העם הלבנוני ולא מטרה (אלעהד, 29 ביולי 2023).

◀ **נעים קאסם, סגן מזכ"ל חזבאללה**, אמר בהתייחסו למועמדותו סלימאן פרנג'יה לתפקיד נשיא לבנון, כי הם לא מינו את פרנג'יה אך הם כן תמכו במועמדותו (תסנים, 29 ביולי, 2023).

מינוי נגיד הבנק המרכזי החדש

◀ ב-31 ביולי 2023 מונה וסים מנצורי, לתפקיד הנגיד הבנק המרכזי של לבנון לאחר שהנגיד הבנק קודם, ריאצ' סלאמה סיים את תפקידו קודם המינוי דווח, שחזבאללה ובעלי בריתו, ניסו לטרפד אותו באמצעות היעדרות מההצבעה (Syria TV, 27 ביולי 2023). מארון אלח'ולי, יו"ר התאחדות איגודי העובדים בלבנון, שהביע תמיכה במינוי אמר כי הענקת התפקיד למנצורי תביא לסיום תקופה שהייתה מלאה בעבירות על חוק המטבע, מתן הלוואות ושחיתות (אלנשרה, 31 ביולי 2023).

◀ מנצורי הוא שיעי, מעין אלתינה שבבקאע, אשר עד למינויו כיהן כסגן ראשון של נגיד הבנק המרכזי. מנצורי מקורב לתנועת אמל והוא איש אמונו של נביה ברי מנהיג אמל ויו"ר הפרלמנט. הוא נהנה ממוניטין של מקצוען וטכנוקרטי. לא ברור אם הוא ימשיך במדיניות המוניטרית שבה נקט קודמו ריאצ' סלאמה. בעבר ציין מנצורי כי קיימות אי הסכמות מקצועיות רבות בינו לנגיד הבנק המרכזי הפורש (ל'וריין לה ז'ור, 31 ביולי, 2023).

נגיד הבנק המרכזי הנכנס, וסים מנצורי (בלוסט, 31 ביולי 2023)

לקראת תחילת קידוחי הגז בשדה קאנה

◀ **נג'יב מיקאטי, ראש ממשלת המעבר בלבנון**, נועד עם משלחת מטעם חברת הליברטון, החברה הקבלנית של חברת טוטאל והאחראית על הקידוחים בבלוק תשע (אזור הקידוח הימי של לבנון). החברה הציגה בפניו את ההכנות לקידוחים והאתגרים הניצבים בפניה (חשבון הטוויטר של ממשלת לבנון, 27 ביולי, 2023).

◀ **קאסם ע'ריב**, המוצג כמומחה לפיתוח שדות נפט וגז, הטיל ספק בטוהר הכוונות של חברת טוטאל. שכן לדבריו, החברה לא מסרה את כל הנתונים לרשות לניהול משאבי הנפט. הוא גם ציין שהרשות לניהול משאבי הנפט סובלת ממחסור במומחים והציע בשל כך למנות מומחים חיצוניים (חשבון הטוויטר של קאסם ע'ריב, 1 באוגוסט 2023). יצוין כי לפני כשנה בראיון שהעניק ע'ריב לערוץ אלמיאדין, המזוהה עם חזבאללה, בו שיבח את חזבאללה בנוגע לעמדה שנקט במהלך המשא ומתן לגבי רישום הגבול הימי של לבנון (אלמיאדין, 7 ביולי, 2022).